

A lush, dense tropical jungle scene with various green plants, ferns, and tree trunks. Sunlight filters through the canopy, creating a dappled light effect.

Beleggen in de jungle van duurzaamheid

Hoe beoordeel ik beleggingen op duurzaamheid?

23 mei 2019

Situatie: klimaat roept discussie op, maar effecten zijn niet te negeren

NIEUWS KLIMAATSCHADE VERZEKERAARS

Klimaatschade verzekeraars stijgt door extremer weer, premies gaan omhoog

[Verzekeraars hebben steeds meer last van klimaatverandering.](#) Het aantal meldingen van schade aan woningen door regen of hagel is bij Interpolis in 2018 met ruim 20 procent toegenomen in vergelijking met 2011. Andere verzekeraars zien zich door de toenemende klimaatschade genoodzaakt premies voor particulieren te verhogen.

Pieter Hotse Smit 22 mei 2019, 5:00

Ondergelopen straat in Arnhem na extreme neerslag in 2016. Beeld ANP

Reactie: veranderende wereld vraagt antwoord van financiële sector

marktvraag

regelgeving

rendement

Reactie: veranderende wereld vraagt antwoord van financiële sector

marktvraag

regelgeving

rendement

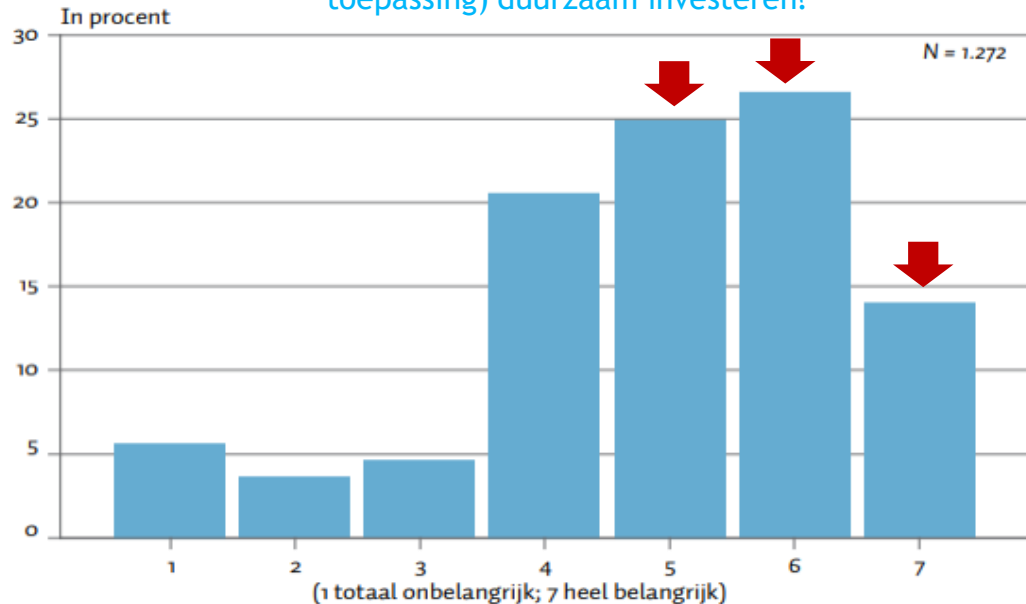
Marktvraag: belang van duurzaamheid voor deelnemers

- Wat is het percentage van pensioendeelnemers dat duurzaam beleggen belangrijk vindt?
 - A. 0% - 25%
 - B. 25% - 50%
 - C. 50% - 75%
 - D. 75% - 100%

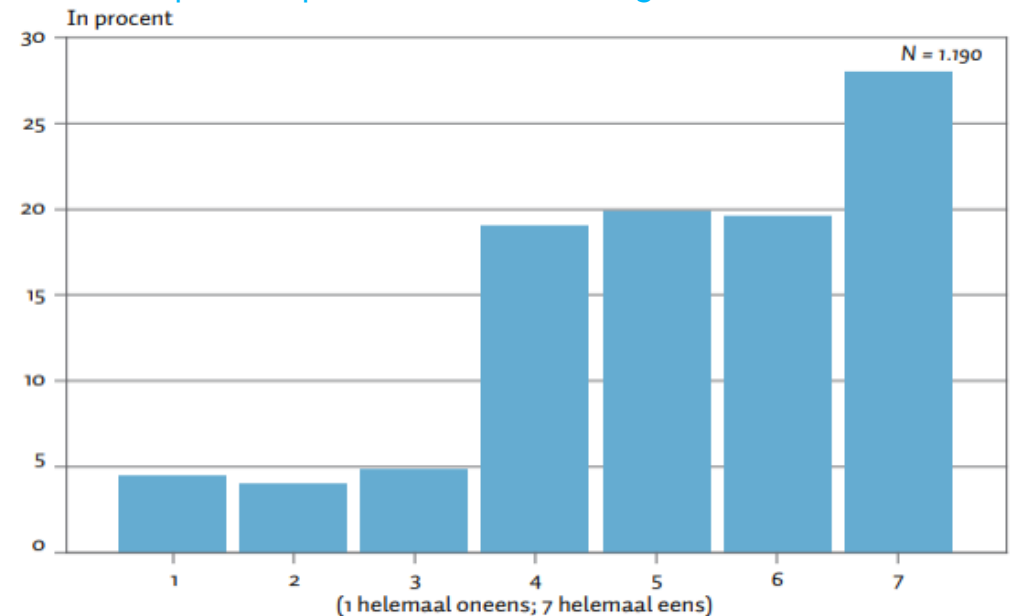
Marktvraag: belang van duurzaamheid voor deelnemers

- Wat is het percentage van pensioendeelnemers dat duurzaam beleggen belangrijk vindt?
 - A. 0% - 25%
 - B. 25% - 50%
 - C. 50% - 75% (65%)
 - D. 75% - 100%

Hoe belangrijk is het voor u dat pensioenfondsen (en uw pensioenfonds of pensioenuitvoerder in het bijzonder, indien van toepassing) duurzaam investeren?

Ik wil zelf kunnen beslissen of mijn pensioenpremies duurzaam belegd worden

Marktvraag: bereidheid om pensioenuitkering op te geven

- Wat is het percentage van pensioendeelnemers dat bereid is om één procent pensioenuitkering op te geven voor duurzaam beleggen?
 - A. 0%-20%
 - B. 20%-35%
 - C. 35% - 50%
 - D. >50%

Marktvraag: bereidheid om pensioenuitkering op te geven

- Wat is het percentage van pensioendeelnemers dat bereid is om één procent pensioenuitkering op te geven voor duurzaam beleggen?
 - A. 0%-20%
 - B. 20%-35%
 - C. 35% - 50%
 - D. >50%

*“Als duurzaam beleggen als de standaard wordt gepresenteerd, dan is **ruim 66 procent** van de respondenten bereid om een één procent lagere pensioenuitkering te accepteren in ruil voor een duurzaam beleggingsbeleid. Als niet-duurzaam beleggen de standaard is dan is dat **bijna 55 procent**.”*

PENSIOEN **EMPIRISCHE ANALYSE**

Duurzaam beleggen door pensioenfondsen mag wat kosten van de deelnemers

Pensioenfondsen staan maatschappelijk onder druk om duurzamer te beleggen. Vinden hun deelnemers dit ook belangrijk? Een enquête onder vijftigplussers.

IN HET KORT

- Bijna twee derde van de respondenten geeft aan duurzaam beleggen belangrijk te vinden.
- Ruim de helft accepteert zelfs een één procent lagere pensioenuitkering wanneer er duurzaam belegd wordt.
- Opvallend is dat respondenten met kinderen minder vaak bereid zijn om pensioen op te geven voor duurzaam beleggen.

JOHAN BONEKAMP
Onderzoeker aan
Tilburg University

ARTHUR VAN SOEST
Hoogleraar aan
Tilburg University

Duurzaam beleggen wordt steeds belangrijker. Banken spelen hier bijvoorbeeld op in door producten aan te bieden die uitsluitend beleggen in ondernemingen die maatschappelijk verantwoord beleid voeren. Ook voor pensioenfondsen is duurzaam beleggen de afgelopen jaren belangrijker geworden. Zo hebben meer dan zeventig pensioenfondsen het Convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Pensioenfondsen ondertekend (FD, 2018). Politiek gezien is dit eveneens relevant: de initiatiefwet-Van

de betalingsbereidheid van individuen die het belangrijk vinden dat een pensioenfonds niet langer investeert in de wapen- of tabaksindustrie.

Naast het uitsluiten van bepaalde beleggingen, kunnen fondsen er ook voor kiezen om alleen te beleggen in ondernemingen of bedrijfstakken die een maatschappelijk verantwoord beleid voeren, bijvoorbeeld door een positieve bijdrage te leveren aan het milieu of aan betere werkomstandigheden voor de werknemers. Hoe belangrijk vinden mensen deze wijze van duurzaam beleggen? Dit onderzoeken we in deze bijdrage.

Data
In september 2018 hebben we een vragenlijst uitgezet onder een voor Nederland representatieve groep in het LISS- en CentERpanel van 50- tot 65-jarigen die nog niet gepensioneerd waren. Wij beperken ons tot de leeftijdsgroep 50 tot 65, omdat dat degenen zijn die zich het meest bewust met hun pensioen bezighouden. Een deel van de vragenlijst was toegespitst op het duurzaam beleggen door pensioenfondsen. De vragen zijn te vinden in kader 1. Voor het opleidingsniveau, het hebben van kinderen en de sector waarin de respondent werkt, hebben we de data van ons experiment gekoppeld aan gegevens uit andere vragenlijsten van het LISS- en CentERpanel. Omdat er voor sommige respondenten gegevens ontbreken, voeren we de analyses uit op basis van 1.272 individuen.

Reactie: veranderende wereld vraagt antwoord van financiële sector

marktvraag

regelgeving

risico's

Regelgeving: wetgever dwingt belegger om transparantie te bieden

Nieuwe Europese regels voor verduurzaming beleggingen

Beleggingen Premium

De financiële sector gaat actief betrokken worden bij de huidige verduurzamingsslag en moet haar verantwoordelijkheid nemen voor het milieu en de maatschappij.

Bron: Vasgoedmarkt (2019)

NIEUWS | 07 maart 2019

EU-regels beperken 'groenwassen' beleggingen

🕒 Leestijd van ongeveer 1 minuut

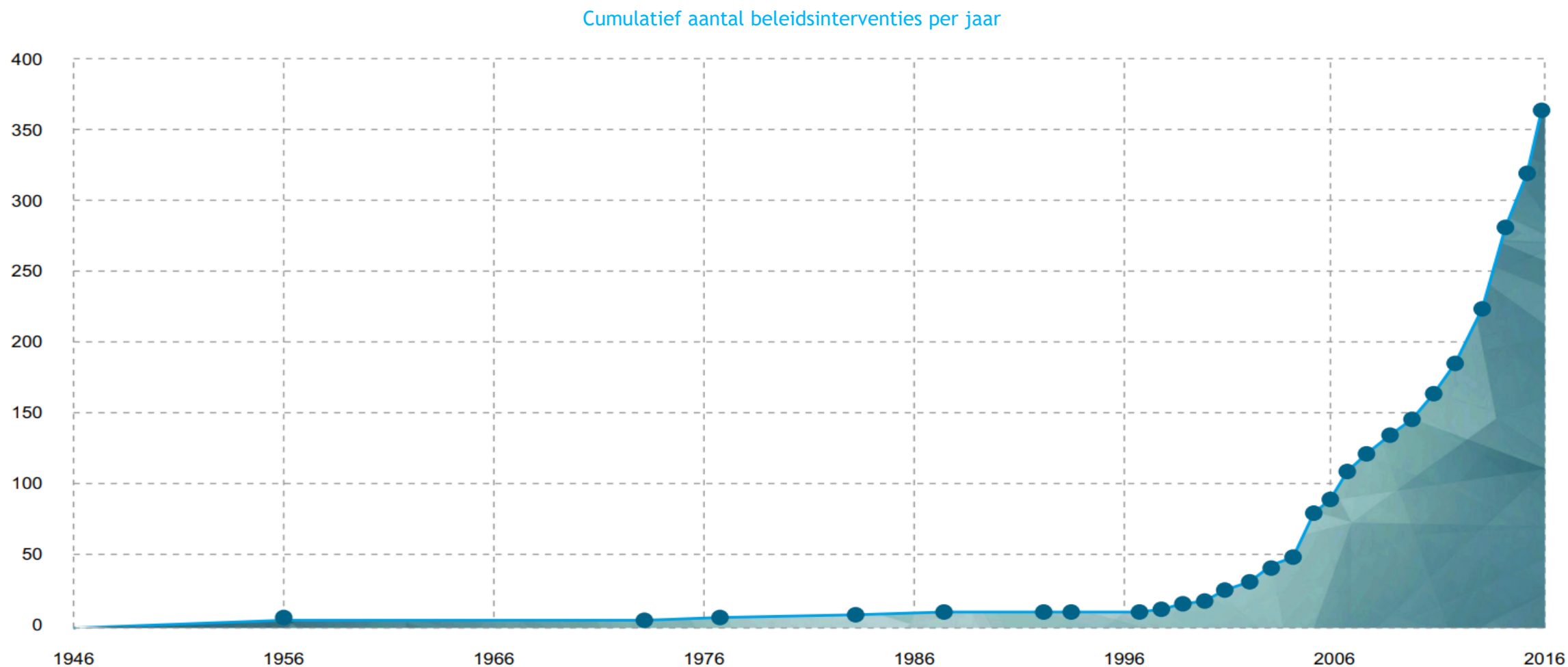
💬 0 reacties

Er komen Europese regels die het risico beperken van het 'groenwassen' van financiële producten en diensten, die als duurzaam of milieuvriendelijk worden aangeboden terwijl ze dat niet zijn.

De nieuwe verordening verplicht institutionele beleggers, zoals vermogensbeheerders of verzekeringsmaatschappijen, openbaar te maken wat de sociale en milieueffecten van hun investeringen zijn. De regels moeten leiden tot verduurzaming van de financiële sector.

Bron: Telegraaf (2019)

Regelgeving: aantal beleidsinterventies op ESG groeit exponentieel

Bron: UN PRI (2019)

Reactie: veranderende wereld vraagt antwoord van financiële sector

marktvraag

regelgeving

rendement

Rendement: verschuiving in grootste risico's voor de wereldeconomie

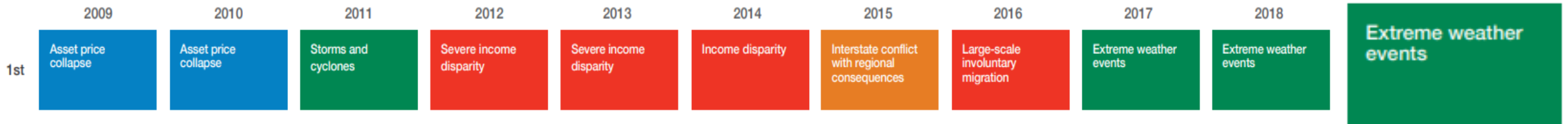
- Wat zijn de twee grootste risico's voor de wereldeconomie in 2019 die door het *World Economic Forum* (WEF) worden genoemd op basis van (1x) **waarschijnlijkheid** en (1x) **impact**?

Rendement: verschuiving in grootste risico's voor de wereldeconomie

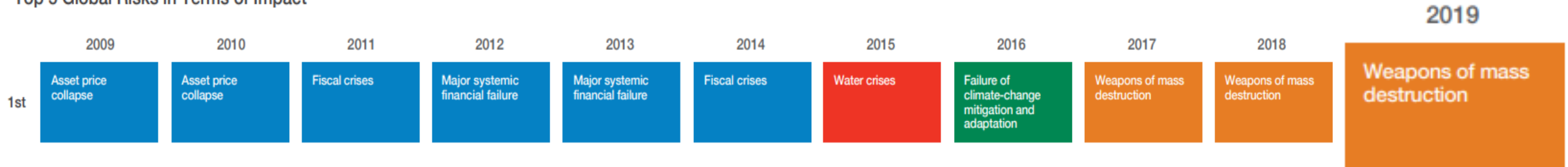

- Wat zijn de twee grootste risico's voor de wereldeconomie in 2019 die door het *World Economic Forum* (WEF) worden genoemd op basis van (1x) **waarschijnlijkheid** en (1x) **impact**?

Top 5 Global Risks in Terms of Likelihood

Top 5 Global Risks in Terms of Impact

■ Economic ■ Environmental ■ Geopolitical ■ Societal ■ Technological

Rendement: meer dan alleen impact van klimaatverandering

▲ Exterieur van de Rijksuniversiteit Groningen © ANP

Aardbeving tot diep in stad Groningen gevoeld, hoogleraar Rijksuniversiteit voorspelt omslag

De aardbeving in Westervijert werd tot diep in de stad Groningen gevoeld en haalt de belevingsproblematiek in de gemeente Groningen uit de taboesfeer. Dit verwacht hoogleraar sociale psychologie Tom Postmes van de Rijksuniversiteit Groningen. „Waarom is het een publiek geheim dat de Martinatoren vol meetapparatuur hangt?”

OPINIE STEENKoolTIJDPERK

Met beleggingen in steenkool ondermijnt de financiële sector de klimaatdoelstellingen

Het is immoreel dat Nederlandse pensioenfondsen overall investeren in kolencentrales, betoogt Greenpeace-campagneleider Kees Kodde.

Kees Kodde 12 mei 2019, 17:19

De Engie Centrale in Rotterdam. Beeld Raymond Rutting / de Volkskrant

**financiële belangen
van klanten!**

Reactie: veranderende wereld vraagt antwoord van financiële sector

marktvraag

regelgeving

ESG risico's

Wildgroei: veelvoud in mate en vormen van duurzaam beleggen

De vijftig tinten groen van het duurzame beleggen

Groene ambities De intenties zijn prachtig, de beloftes hoopvol. Financiële instellingen willen bijdragen aan de klimaatdoelen van Parijs. Maar wat is een duurzaam belegging? Definities verschillen, beoordelingen ook. Toch is er vooruitgang.

Egbert Kalce 8 februari 2019

Bron: NRC (2019)

Funds rename to include 'sustainability' or 'ESG' in title

I asked our researchers to pull out all the funds we track which have changed their names in the last six months and filtered for funds that had adopted the term 'ESG' or 'sustainable'.

By William Robins
01 Oct, 2018

Bron: Citywire (2018)

VIJF VRAGEN OVER DE GROENE OBLIGATIE

Zijn groene obligaties de toekomst, of is dit ordinaire 'greenwashing'?

allereerste 'groene obligatie' heeft Nederland geprofiteerd van de internationale megatrend: spotgoedkoop lenen, inclusief gratis imago. Te mooi om waar te zijn?

21 mei 2019, 18:25

Minister van Financiën beloofde in april met een 'donkergroene obligatie' te werken. (AFP)

Bron: Volkskrant (2019)

Meerdere wegen: integratie van duurzaamheid in beleggen

Impact

Gerichte beleggingen die een aantrekkelijk rendement opleveren én een meetbaar positief effect hebben op de samenleving en het milieu.

Integreren

Het meenemen van de relevantie van duurzaamheidsfactoren voor de financiële performance.

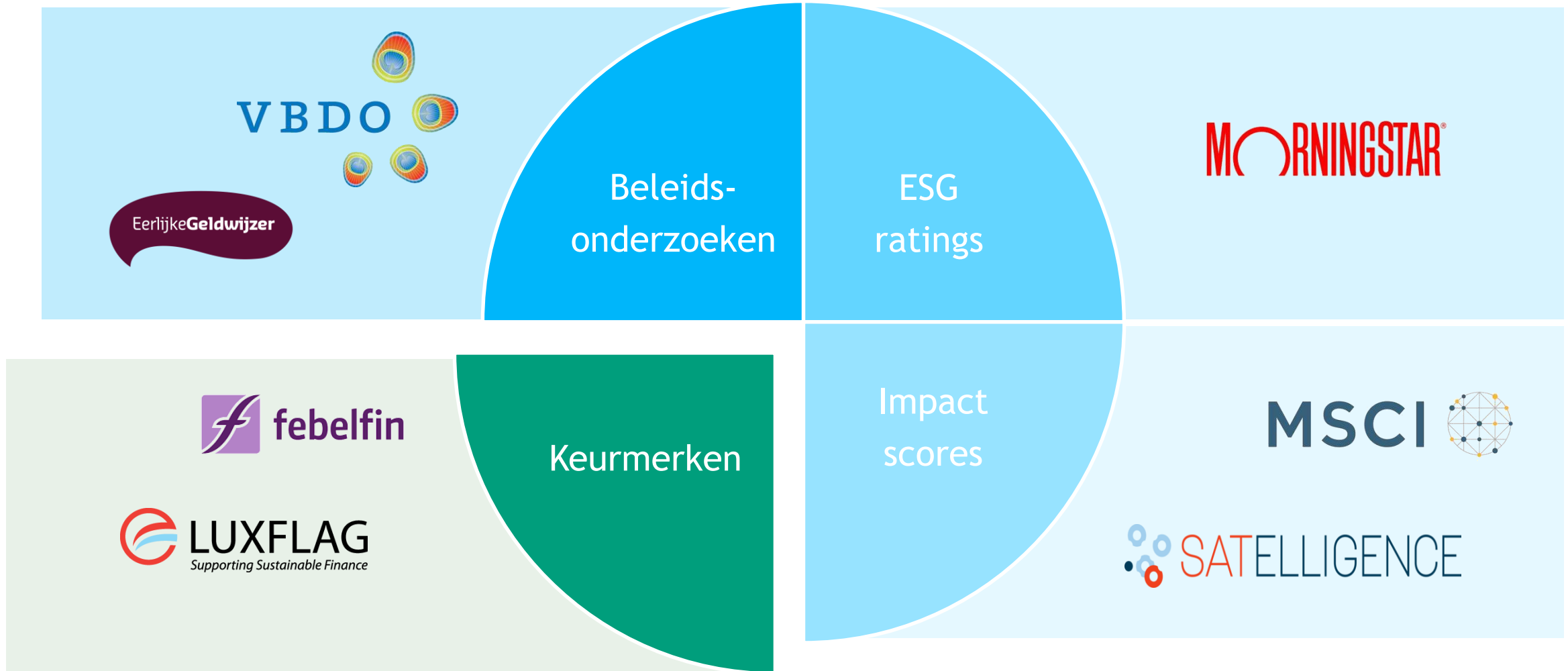

Uitsluiten

Het uitsluiten van sectoren of ondernemingen uit een beleggingsportefeuille als ze niet voldoen aan specifieke ESG-criteria.

Benchmarks: instrumenten om inzicht te krijgen in verschillen

Beleidsonderzoeken: veelgebruikt startpunt voor vergelijkingen

Beleid

Wat hebben aanbieders in hun beleggingsbeleid vastgelegd over duurzaamheid?

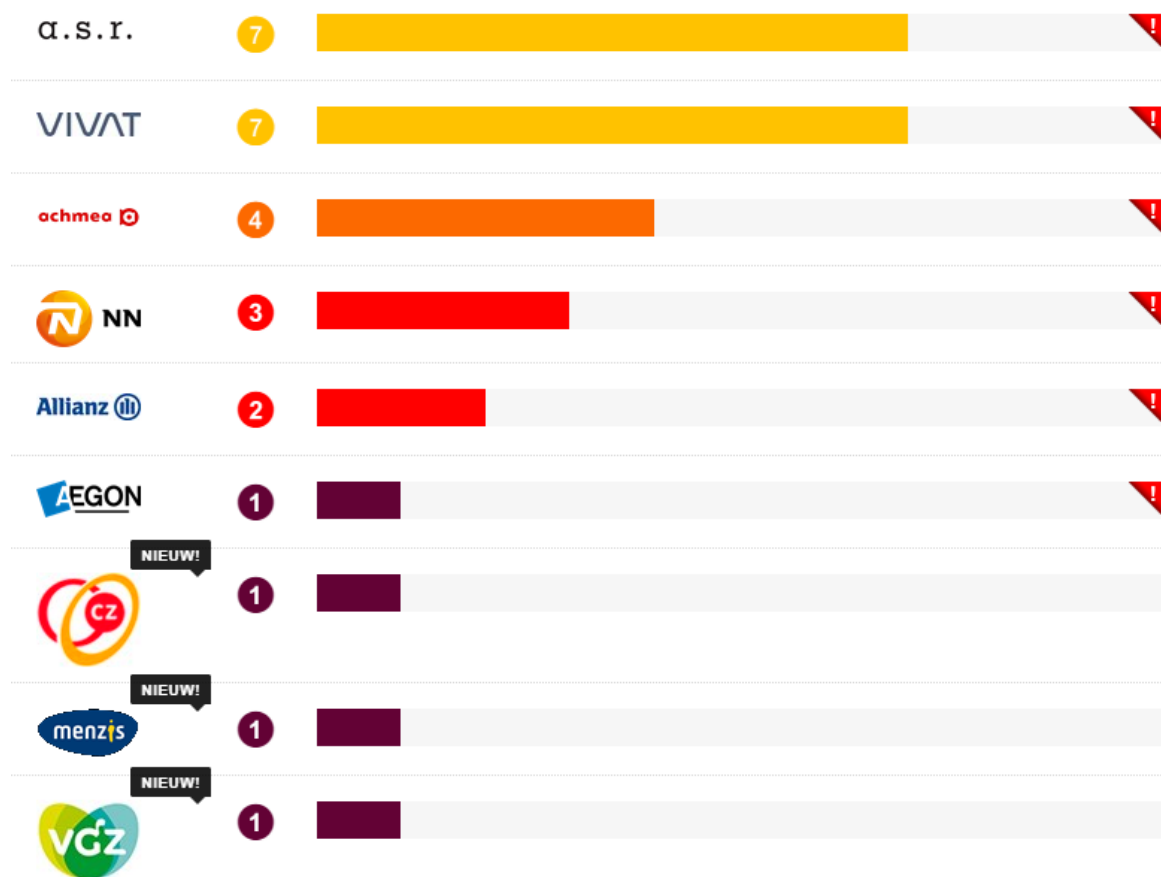

Ranking 2017	Change	Ranking 2015	Name of insurer	Overall score 2015	Overall score 2017	Governance	Policy	Implementation	Accountability
1	📉	1	Zwitserleven	4.4	4.1	5.0	4.5	3.5	4.5
2	📈	3	a.s.r.	3.9	3.9	5.0	4.5	3.1	4.7
3	📉	2	Reaal	4.2	3.5	4.2	4.0	2.8	4.4
4	📈	5	Nationale Nederlanden	3.1	3.4	3.1	3.5	3.1	4.3
5	📉	5	Aegon	3.1	3.3	3.3	2.5	3.5	3.5
5	📉	4	Achmea	3.4	3.3	4.4	3.0	3.0	3.1
7	📈	8	Loyalis	2.8	3.2	3.3	2.5	3.3	3.3
8	*	*	Dela	*	3.1	3.8	3.2	2.8	3.4
9	📉	7	Menzis	3.0	3.0	2.9	4.0	2.4	3.8
10	📉	9	Delta Lloyd	2.7	2.9	4.6	3.0	1.9	4.1
11	📉	11	Legal & General Nederland	1.9	2.8	3.3	2.7	2.5	3.1
12	📉	10	Zorg en Zekerheid	2.5	2.5	2.9	3.5	2.2	2.1
13	📈	20	Allianz Nederland	0.7	2.1	3.8	3.0	1.2	2.4
14	📈	15	ONVZ	1.3	1.8	2.9	2.2	1.3	2.2
15	📉	13	BNP Paribas Cardif	1.9	1.7	2.9	1.9	1.3	1.7
15	📉	12	CZ Groep	1.9	1.7	1.9	2.2	1.5	1.8
15	📉	15	De Goudse	1.3	1.7	2.3	1.7	1.6	1.3
18	📉	18	Generali	1.1	1.4	1.7	0.7	1.5	1.5
19	📉	14	VGZ	1.4	0.9	1.3	1.3	0.3	1.9
20	📉	19	TVM	0.8	0.8	2.3	0.6	0.3	1.0
21	📉	21	Onderlinge 's-Gravenhage	0.4	0.6	0.4	0.0	0.6	1.2
22	*	*	Yarden	*	0.5	0.4	0.0	0.5	0.8
23	📉	22	Klaverblad	0.3	0.3	0.0	0.0	0.3	0.8
23	*	*	NV Schade	*	0.3	0.0	0.0	0.2	1.0
23	📈	26	DSW	0.0	0.3	0.0	0.5	0.3	0.0

Beleidsonderzoeken: theorie versus de praktijk

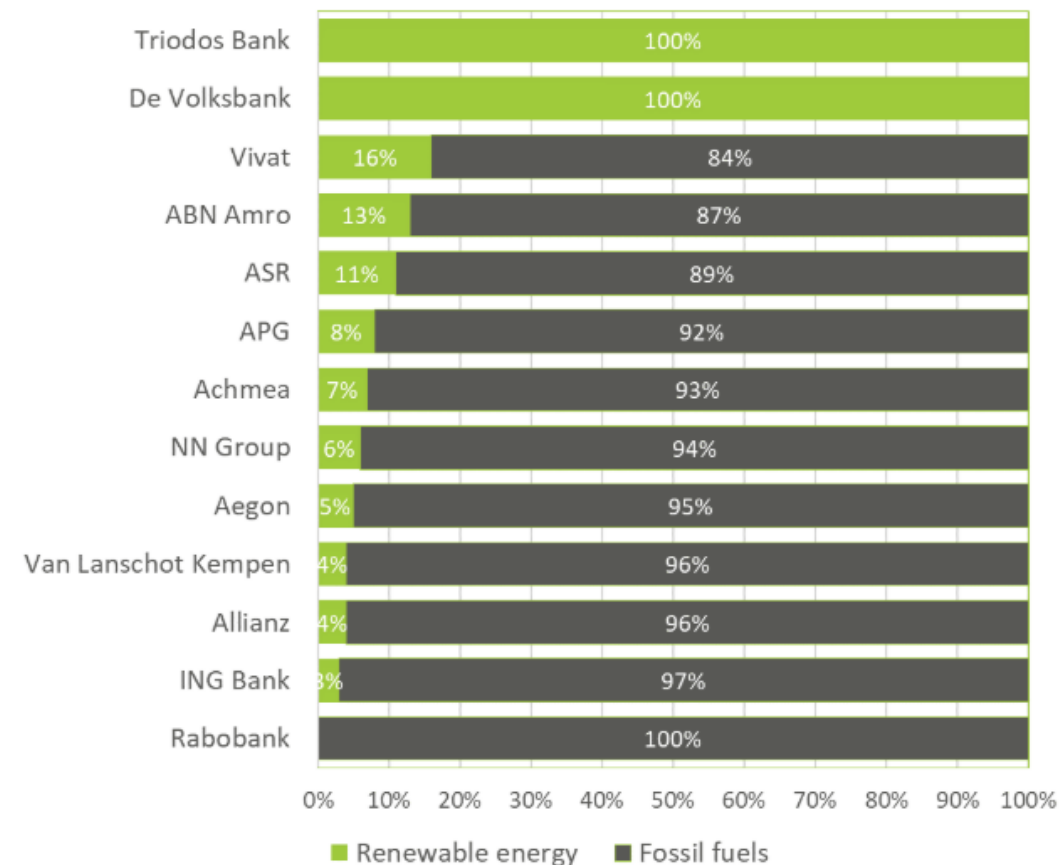
In de theorie

Hoe scoren verzekeraars op klimaatverandering?

In de praktijk

Welke financiële instellingen beleggen in duurzame oplossingen?

Ratings: inzicht in duurzaamheidsrisico's en -kansen op fondsniveau

Overzicht
Grafiek
Data Quickview
Rendement
Rating en risico
Portefeuille
Management
Kosten
Sustainability
Documenten
Voeg toe aan Port
Afdrukken
Woordenboek
Methodologie

ACTIAM Duurzaam Mixfonds Offensief | AVMO

Duurzaamheid ⓘ

Hoog

Procentuele rangschikking in wereldwijde categorie: 8

Historische Sustainability Score
52,98

Wereldwijde categorie
Aggressive Allocation

Recentste portefeuille

Portefeuille	— Aftrek voor	= Sustainability
ESG	controverse	Score
58,37	5,24	53,13
gebaseerd op 85% van beheerd vermogen	gebaseerd op 86% van beheerd vermogen	

Duurzaamheidsmandaat?

Ja | ESG-focus

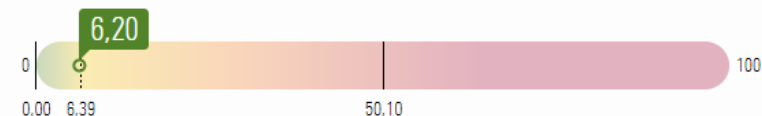
Sustainability Score per 30 apr. 2019. Sustainability Rating per 31 mrt. 2019. Sustainability verstrekt analyse op bedrijfsniveau die wordt gebruikt bij het berekenen van de Morningstar Sustainability Score. De informatie over het duurzaamheidsmandaat is afkomstig uit het prospectus van het fonds.

Distribution	Score	Descriptive Rank	Rating Icon
Highest 10%	5	High	
Next 22.5%	4	Above Average	
Next 35%	3	Average	
Next 22.5%	2	Below Average	
Lowest 10%	1	Low	

Carbon Risk Score ⓘ

Betrokkenheid fossiele brandstoffen % ⓘ

Carbon Metrics per 31 mrt. 2019 | Categorie: EUR Aggressive Allocation - Global per 31 mrt. 2019 | Gebaseerd op 73% van beheerd vermogen | Data op basis van alleen long posities.

Om duurzaamheidsgegevens te kunnen ontvangen, moet ten 67% van de posities in een fondsportefeuille voorzien zijn van ESG onderzoek door Sustainability. Meer informatie is beschikbaar in het Morningstar Sustainability for Funds methodologie document ([link](#)).

Aanvullende informatie over de Morningstar duurzaamheid initiatief is hier [beschikbaar](#).

Keurmerk: duurzaamheidslabels in opkomst

Bankensector lanceert duurzaamheidslabel voor financiële producten

De Belgische bankensector heeft donderdag een kwaliteitsnorm en duurzaamheidslabel gelanceerd voor financiële producten.

Sectororganisatie Febelfin wil zo de transparantie van duurzame investeringen garanderen en de sector aansporen om mee te stappen in het verhaal, zegt CEO Karel Van Eetvelt.

luxflag launches the first european esg label

21/05/14 - [Press releases](#)

The Luxembourg Fund Labelling Agency (LuxFLAG) announces the launch of the LuxFLAG ESG Label. The ESG Label will be granted to investment funds which meet specific criteria related to their respect of Environment, Social and Governance objectives.

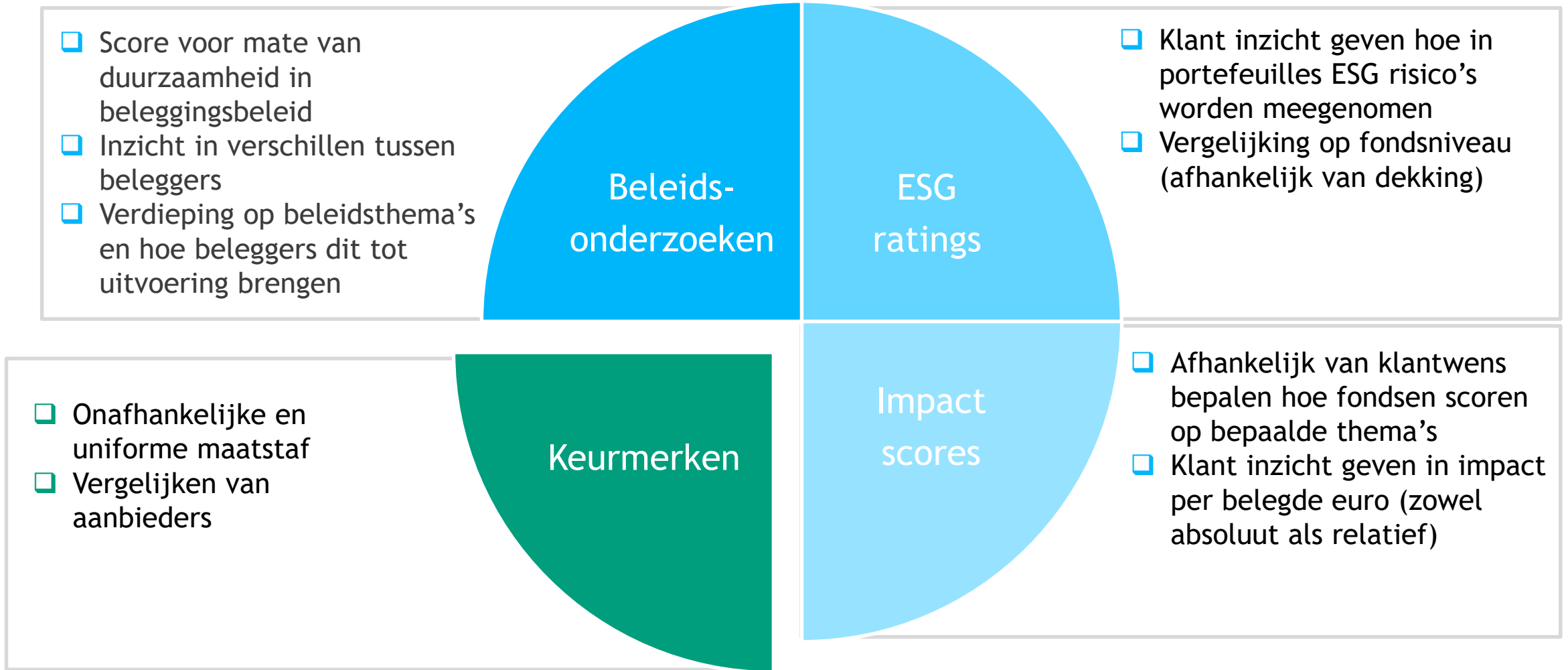
The Label is available to UCITS and AIFMD funds domiciled throughout Europe or in equivalent jurisdictions. Three asset management companies have already committed to apply for the new ESG label: **OFI Asset Management, Nordea and Sparinvest.**

"Over the past ten years, the responsible investment sector has grown at a rate that has outstripped growth in most other investment strategies. The LuxFLAG ESG Label is a new tool in the broad range of initiatives that encourage fund stakeholders to act responsibly and aim for the achievement of a better and sustainable future. We in Luxembourg strongly support this goal" commented Pierre Gramegna, Minister of Finance of the Grand Duchy of Luxembourg.

"The new LuxFLAG Label is appropriate for investment funds which truly incorporate disciplined ESG criteria in their investment process. It will help these funds differentiate themselves from other offerings in the market place and it will help investors make informed decisions through the enhanced transparency and visibility the label provides" said Mr Thomas Seale, Chairman of LuxFLAG.

Mr Seale continued: *"As there is no existing product based label covering ESG, the new ESG Label by Luxflag fills a gap in the European investment fund market."*

Benchmarks: gebruik instrumenten afhankelijk van klantwens

Ons doel: maximaliseren financieel en sociaal rendement

▲ Foto ter illustratie. © ANP

Grote beleggers eisen klimaatstappen Shell

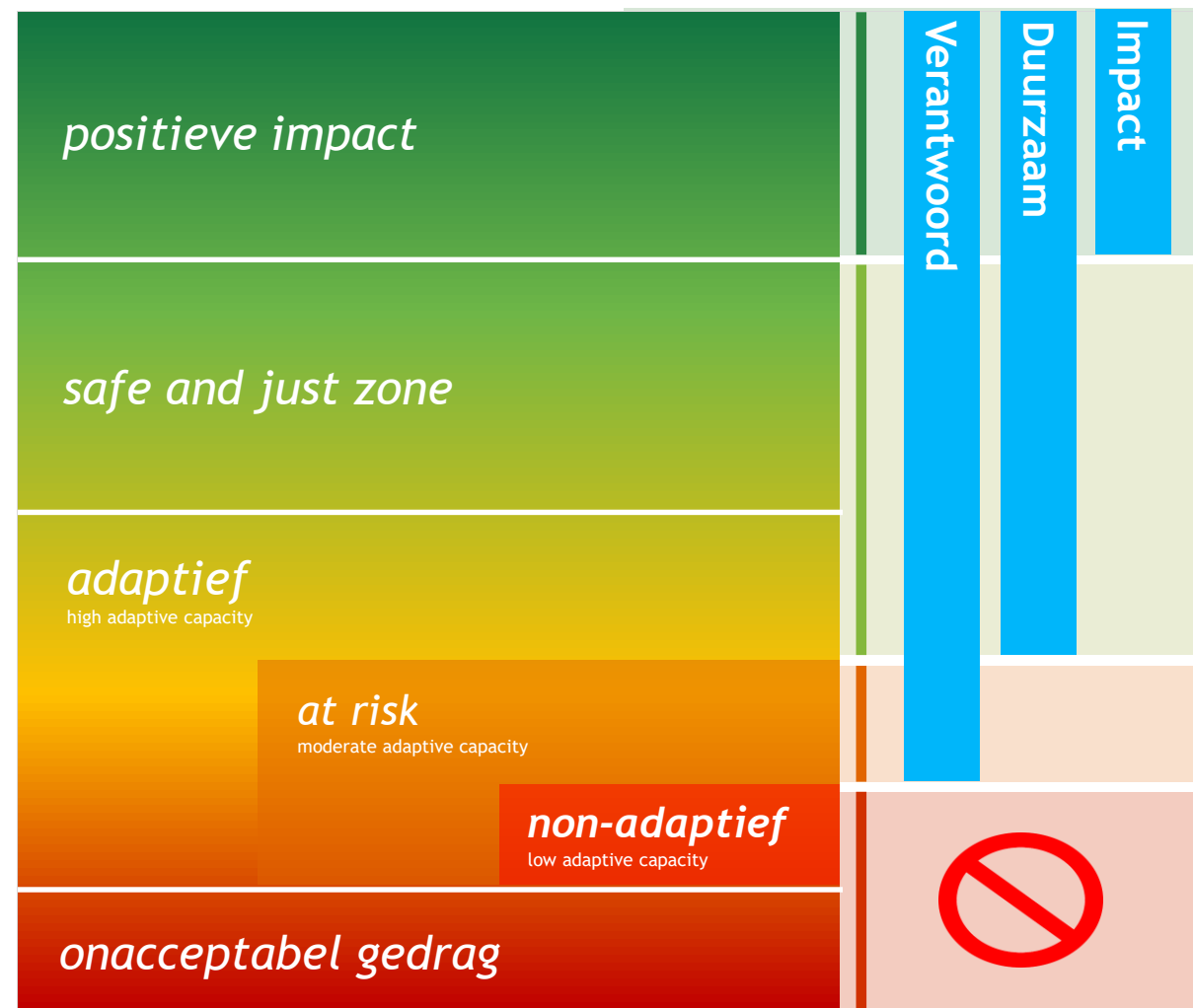
Zes van de tien grootste Nederlandse aandeelhouders van Shell eisen dat het olie- en gasconcern meer doet voor het klimaat. In een gezamenlijke verklaring vragen ze Shell en de hele olie- en gassector emissies af te bouwen in lijn met de doelstellingen van VN-klimaatpanel IPCC. Het gaat onder meer om aandeelhouders als NN, Aegon en Achmea.

Economieredactie 11-04-19, 23:24

De verklaring werd een aantal dagen geleden al [aangekondigd](#). Toen moest er over de inhoud van de verklaring nog gesproken worden. Aegon, Actiam, MN, NN Investment Partners, Van Lanschot Kempen en Blue Sky Group ondertekenen de verklaring. De

Transitie
zone

The background of the slide is a lush, dense tropical jungle. Sunlight filters through the thick canopy of various green plants, including palm trees and broad-leafed species, creating a vibrant and textured scene.

Beleggen in de jungle van duurzaamheid

Hoe beoordeel ik beleggingen op duurzaamheid?

23 mei 2019

Contact

Ruud Hadders - Responsible Investment Officer

Ruud Hadders is sinds april 2018 in dienst bij ACTIAM als Responsible Investment Officer. In zijn functie is Ruud verantwoordelijk voor het ontwikkelen en implementeren van verantwoord beleggingsbeleid. Voordat hij bij ACTIAM kwam, werkte Ruud als management consultant voor IG&H Consulting aan strategische vraagstukken in de financiële sector. Ruud is afgestudeerd in Internationale Betrekkingen en Internationale Politieke Economie aan de Universiteit van Groningen, het Monterrey Institute of Technology en de State University of New York.

📞 +31 (0)20-543 6716

✉️ ruud.hadders@actiam.nl

MEER INFORMATIE?

ACTIAM N.V.

Graadt van Roggenweg 250
3531 AH UTRECHT

Postbus 679
3500 AH UTRECHT

**Marketing &
Communications**

📞 +31 (0)20-543 6777

✉️ marcom@actiam.nl

💻 www.actiam.com

DISCLAIMER

ACTIAM N.V. streeft er naar om accurate en actuele informatie te leveren van bronnen die als betrouwbaar mogen worden beschouwd. ACTIAM N.V. kan echter niet instaan voor de nauwkeurigheid en volledigheid van de informatie in dit document, hierna aangeduid als 'de informatie'. De informatie kan technische of redactionele onnauwkeurigheden of typografische fouten bevatten. ACTIAM N.V. geeft geen uitdrukkelijke of impliciete garanties dat de informatie in dit document juist, volledig of actueel is. ACTIAM N.V. is niet verplicht om fouten of onnauwkeurigheden in de informatie bij te werken of te corrigeren. De informatie is gebaseerd op historische gegevens en is geen betrouwbare basis voor het voorspellen van toekomstige waarden of aandelenprijzen. De informatie is vergelijkbaar met, maar mogelijk niet identiek aan, de informatie gebruikt door ACTIAM N.V. voor interne doeleinden. ACTIAM N.V. garandeert niet dat de kwantitatieve rendementen of andere resultaten van de informatie dezelfde zijn als de potentiële opbrengsten en resultaten volgens de eigen prijsmodellen van ACTIAM N.V. Opmerkingen over risico's met betrekking tot informatie mogen niet worden beschouwd als een volledige openbaarmaking van alle relevante risico's. De informatie mag door de ontvanger niet worden geïnterpreteerd als zakelijke, financiële, investerings-, afdekking-, commerciële, juridische, regelgevende, fiscale of boekhoudkundige adviezen. De ontvanger van de informatie is persoonlijk verantwoordelijk voor de manier waarop de informatie wordt gebruikt. Beslissingen op basis van de informatie zijn voor rekening en risico van de ontvanger.